

TALOUSVALIOKUNTA

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d §:n muuttamisesta

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry (jatkossa PAM) ottaa talousvaliokunnan pyynnöstä kantaa hallituksen esitykseen, joka koskee yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamista liittyen kiinteiden kattamattomien kustannusten tukeen.

PAM kannattaa esitystä ja pyrkimystä tuoda se nopeasti eduskunnan käsittelyyn haluten kuitenkin esittää seuraavat huomiot esityksen sisältöä ja jatkokäsittelyä koskien:

Riittämättömät toimet kriisitoimialojen työntekijöiden tukemiseksi vievät pohjan kustannustukien työllisyysvaikutukselta

Kriisitoimialojen yrityksille myönnettävät tuet ja korvaukset, jotka perustuvat liiketoiminnalle asetettujen rajoitusten ja suositusten aiheuttamiin tappioihin ja menetyksiin, ovat tarpeellisia, jotta nämä toimialat pystyvät palautumaan mahdollisimman hyvin koronaepidemian aiheuttamasta kriisistä. Yrityksille kohdistuvien tukien lisäksi tulee kuitenkin välittömästi ottaa valmisteluun myös tukimuodot, joilla korvataan kriisitoimialojen työntekijöille aiheutuneita ansionmenetyksiä sekä valmistaudutaan korvaamaan tulevia työntekijöiden elinkeinoille asetettuja rajoitteita reaaliaikaisesti yritysten palkanmaksujärjestelmien kautta.

Jos kriisitoimialojen työntekijät eivät saa pikaisesti tarvitsemaansa tukea ja aloilla työskentelyä turvata tuleviin kriisitilanteisiin valmistavilla tukimuodoilla, vaarantuu myös kustannustuelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Esimerkiksi matkailu- ja ravintola-alalta on siirtynyt pois jo merkittävä joukko kokeneita ammattilaisia, ja jopa vasta valmistuneet osaajat suunnittelevat alanvaihtoa jouduttuaan heti työuransa alussa lomautuskierteeseen. Vaikka yritysten ajautuminen konkurssiin pystyttäisiin kustannustukien ja sulkemiskorvausten avulla pääasiassa estämään, ei yrityksillä tule olemaan toimintaedellytyksiä, jos osaava työvoima on siirtynyt pois tukien kohteena olevilta toimialoilta.

Työntekijöille suuntautuvat tuet ovat siis tarpeellisia kohentamaan kriisitoimialojen vetovoimaa nykyisessä tilanteessa, jossa alojen yritykset ovat jo kohdanneet merkittäviä rekrytointivaikeuksia, jotka uhkaavat kärjistyä todelliseksi osaajapulaksi. Samalla tulee huomioida, että rajoitustoimien vaikutus kriisitoimialojen työntekijöihin talouteen on ollut läpi epidemian kohtuuton eikä sosiaaliturvajärjestelmää ole suunniteltu tilanteeseen, jossa oman elinkeinon harjoittaminen estetään kuukausiksi kerrallaan.

Vaikka työttömyysjakson alun omavastuu-aikaa ei edes huomioitaisi, ansiosidonnainen työttömyysturva tuo pienituloisille työntekijöille vain noin 60 prosenttia työttömyyttä tai lomautusta edeltäneestä ansiosta. Nämä ansionmenetykset ovat kasaantuneet samoille henkilöille koronaepidemian aikana. Nämä työntekijät ovat purkaneet säästönsä, joutuneet kiristämään vyötä säästään ravinnon määrästä ja laadusta, turvautuneet viimesijaisiin etuuksiin sekä läheisten apuun ja jopa velkaantuneet selvittääkseen taloudellisesti toistuvista lomautuksista ja irtisanomisista. Riittämättömien tukitoimien johdosta koronaepidemian aikana asetettujen rajoitusten taloudelliset vaikutukset heijastuvat heidän elämäänsä pahimmillaan vielä vuosia epidemian päättymisen jälkeen.

Kiinteiden kattamattomien kustannusten tukea kohdistettava myös henkilöstöravintoloille

Toisin kuin kevättä 2021 koskeneessa kiinteiden kattamattomien kustannusten tuessa, esitetylle tuelle ollaan nyt asettamassa edellytykseksi lain tai viranomaisen asettamien rajoitusten merkittävää vaikutusta yrityksen liikevaihtoon. Esitysluonnoksessa mainitaan erikseen, ettei viranomaisen asettamaa suositusta kuten etätyösuositusta katsota laissa tarkoitetuksi rajoitukseksi. Näin rajataan kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen ulkopuolelle joukko yrityksiä, jotka olivat siihen keväällä 2021 oikeutettuja. Lopputulos on eräänlainen kahden aiemman tukimuodon, keskisuurten ja suurten yritysten sulkemiskorvauksen ja kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen yhdistelmä.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen periaatteena on tuen kohdistuminen epidemian hallintaan liittyvien viranomaistoimien vuoksi liikevaihdon laskusta kärsineille yrityksille. Sama periaate saavutettiin kustannustuen viidennen ja kuudennen hakukierroksen kohdalla sallimalla tuen hakeminen ensisijaisesti tietyillä toimialoilla toimiville yrityksille ilman vaatimusta juuri kyseisen yrityksen liikevaihtoon vaikuttaneista rajoitustoimista. Mukana kustannustuen edellä mainittujen kierrosten kohteena olevien toimialojen listalla ovat olleet henkilöstö- ja laitosruokat.

Vaikka niiden aukioloon ei aina ole kohdistunut iltaravintoloita vastaavia suoria rajoituksia, henkilöstö- ja laitosruokaloiden myynti on läpi koronaepidemian vaihdellut merkittävästi viranomaisten eri aikoina asettamien etätyö- ja opiskelusuositusten perusteella. Koska kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen tarkoitus on lievittää kustannustuen ns. 2,3 miljoonan euron kiintiön riittämättömyyttä keskisuurten ja suurten yritysten kohdalla, on esitys nykymuodossaan asettamassa henkilöstö- ja laitosruokaloiden toimialan keskisuuret ja suuret yritykset pieniä yrityksiä heikompaan asemaan. Monet toimialan yrityksistä ovat suuria toimijoita, joiden tappioita 2,3 miljoonan euron suuruinen tuen enimmäismäärä ei ole riittänyt kohtuullisesti korvaamaan. Kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen edellisellä hakukierroksella tuen saajina olikin useampi henkilöstöruokala-alalla toimiva yritys.

PAM katsoo, että koronaepidemian aikana viranomaissuosituksista voimakkaasti kärsineet henkilöstö- ja laitosruokat tulee sisällyttää kiinteiden kattamattomien kustannusten tuen piiriin joko laajentamalla rajoitusten kohteena olevan liikevaihdon määritelmää koskemaan myös suosituksia tai kohdistamalla tukea edellisten kustannustukikierrosten tapaan tietyille toimialoille ilman yrityskohtaista rajoitusten vaikutusten tarkastelua.

Helsingissä 6.5.2022

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Annika Rönni-Sällinen
Puheenjohtaja

Lisätietoja:
Olli Toivanen
Economisti
puh. 045 204 3445
olli.toivanen@pam.fi